

Euroopa Kohus täpsustas teatavaid sätteid kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimist ja konfiskeerimist Euroopa Liidus käsitlevas direktiivis

Selle direktiiviga on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis võimaldavad riigi tuludesse konfiskeerida väidetavalt muule isikule kui kuriteo toimepanija kuuluvat vara, ilma et sellel isikul oleks võimalik osaleda konfiskeerimise menetluses menetlusosalisena

Kaks Bulgaaria kodanikku (edaspidi „puudutatud isikud“) mõisteti süüdi selles, et nad valdasid 2019. aasta veebruaris Varnas (Bulgaaria) ilma loata ja edasiandmise eesmärgil väga ohtlikku narkootilist ainet. Pärast süüdimõistmist esitas Okrazhna prokuratura – Varna (Varna regionaalne prokuratuur) Okrazhen sad Varnale (Varna regionaalne kohus) taotluse puudutatud isikute elukohtades toimunud läbiotsimisel avastatud rahasummade konfiskeerimiseks.

Selles kohtus toimunud istungil avaldasid puudutatud isikud, et arestitud rahasummad kuuluvad nende pereliikmetele. Viimati nimetatud ei osalenud kõnealuses kohtus toimunud menetluses, kuna liikmesriigi õigus seda ei võimalda. Sama kohus ei andnud nende rahasummade konfiskeerimiseks luba, leides, et kuritegu, milles puudutatud isikud süüdi mõisteti, ei ole sellist laadi süütegu, mis saaks tuua majanduslikku kasu. Kuigi oli ka tõendeid selle kohta, et puudutatud isikud narkootilist ainet müüsid, ei ole neid selles kuriteos süüdistatud ega ka selle eest süüdi mõistatud. Varna regionaalne prokuratuur kaebas selle kohtuotsuse edasi, väites, et asjakohaste riigisiseste sätete kohaldamisel ei arvestanud kõnealune kohus direktiiviga 2014/42¹.

Neil tingimustel otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus esitada Euroopa Kohtule küsimused selle kohta, kas direktiivi 2014/42 kohaldamiseks on vaja, et tegemist oleks piiriülese olukorraga, selle direktiiviga ette nähtud konfiskeerimise ulatuse kohta ja kolmanda isiku – kes väidab või kelle kohta väidetakse, et ta on konfiskeerimise objektiks oleva varaeseme omanik – õiguskaitsevahendi ulatuse kohta. Oma otsuses andis Euroopa Kohus oma seisukoha direktiivi 2014/42 kohaldamisala täpsustamiseks määrava tähtsusega küsimustes ja tõlgendas direktiivi teatavaid keske tähtsusega mõisteid.

Euroopa Kohtu hinnang

Esimesena märkis Euroopa Kohus, et **narkootilise aine valdamine selle edasiandmise eesmärgil kuulub direktiivi 2014/42 kohaldamisalasse, isegi kui kõik selle süüteo toimepanemisega seotud asjaolud on ühe liikmesriigi sisesed**. Nimelt kuulub selline süütegu EL toimimise lepingu² kohaselt selles lepingus loetletud eriti ohtlike piiriülese mõõtmega kuriteoliikide hulka. Järelikult on liidu seadusandja pädev võtma vastu asjaomases valdkonnas kuritegude ja karistuste määratlemise kohta ühtlustavaid miinimumeeskirju, kusjuures see pädevus hõlmab ka olukordi, kus konkreetse süüteo toimepanemisega seotud asjaolud on ühe liikmesriigi sisesed.

Teisena leidis Euroopa Kohus, et direktiiv 2014/42 ei näe ette üksnes sellise vara konfiskeerimist, mis kujutab endast selle kuriteoga saadud majanduslikku hüve, mille eest selle kuriteo toimepanija on süüdi mõistatud, **vaid sellega on hõlmatud ka kõnealusele toimepanijale kuuluva**

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus (ELT 2014, L 127, lk 39).

² ELTL artikli 83 lõige 1.

niisuguse vara konfiskeerimine, mille osas asja menetlev liikmesriigi kohus on veendunud, et see on saadud muude kuritegude tulemusena. Sellisel konfiskeerimisel tuleb aga järgida nimetatud direktiiviga ette nähtud kaitsemeetmeid³ ning selle puhul kehtib tingimus, et kuritegu, milles kõnealune toimepanija on süüdi mõistetud, kuulub kõnealuses direktiivis loetletud kuritegude hulka⁴, ning et see kuritegu saab otse või kaudselt tuua majanduslikku kasu.

Seoses esimest tüüpi konfiskeerimisega peab tulu, mille konfiskeerimist kavandatakse, **olema saadud kuriteoga, mille eest selle toimepanija suhtes on tehtud lõplik süüdimõistev kohtuotsus.**

Seoses teise võimalusega, mis vastab laiendatud konfiskeerimisele⁵, täpsustas Euroopa Kohus esiteks, et selle kindlakstegemiseks, kas kuritegu võib tuua majanduslikku kasu, **võivad liikmesriigid võtta arvesse kuriteo toimepanemise viisi, näiteks seda, kas kuritegu pandi toime organiseeritud kuritegevuse raames või kavatsusega saada kuritegevusest regulaarset tulu**⁶. Teiseks peab liikmesriigi kohtu veendumus, et asjaomane vara on saadud kuriteo tulemusena, **põhinema kohtuasja asjaoludel, sealhulgas konkreetsetel faktilistel asjaoludel ja olemasolevatel tõenditel**⁷. Seejuures võib see kohus võtta muu hulgas arvesse asjaolu, et asjasse puutuva vara väärtus ei ole proportsionaalne süüdimõistetu seadusliku sissetulekuga⁸.

Lõpuks kehtib seoses kolmanda isiku vara konfiskeerimisega⁹ eeldus, et **kindlaks peab olema tehtud kahtlustatava või süüdistatava poolt tulu üleandmine kolmandale isikule või selle tulu omandamine kolmanda isiku poolt, ning samuti peab kolmas isik olema teadlik sellest, et nimetatud üleandmise või omandamise eesmärk oli vältida konfiskeerimist.**

Kolmandana otsustas Euroopa Kohus, et direktiiviga 2014/42 koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 **on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis võimaldavad riigi tuludesse konfiskeerida vara, mis väidetakse kuuluvat muule isikule kui kuriteo toimepanija, ilma et sellel isikul oleks võimalik osaleda konfiskeerimise menetluses menetlusosalisena.** Nimelt paneb see direktiiv liikmesriikidele kohustuse võtta vajalikud meetmed selle tagamiseks, et kõigil isikutel, keda selles direktiivis sätestatud meetmed mõjutavad, sealhulgas kolmas isik, kes väidab või kelle kohta väidetakse, et ta on konfiskeeritava varaeseme omanik, **on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, et ta saaks oma õigusi kaitsta**¹⁰. Peale selle näeb see direktiiv ette mitu spetsiaalset kaitsemeetet, et tagada selliste kolmandate isikute põhiõiguste kaitse. Nende kaitsemeetmete seas on **õigus kasutada kogu konfiskeerimismenetluse vältel advokaati**¹¹, mis hõlmab ilmselgelt selle kolmanda isiku õigust olla selles menetluses ära kuulatud, sealhulgas õigust panna konfiskeeritava vara suhtes maksma oma omandiõigus¹².

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

³ Direktiivi 2014/42 artikli 8 lõige 8.

⁴ Direktiivi 2014/42 artikli 5 lõige 2.

⁵ Direktiivi 2014/42 artikkel 5.

⁶ Direktiivi 2014/42 põhjendus 20.

⁷ Direktiivi 2014/42 põhjendus 21.

⁸ Direktiivi 2014/42 artikli 5 lõige 1.

⁹ Direktiivi 2014/42 artikkel 6.

¹⁰ Direktiivi 2014/42 artikli 8 lõige 1.

¹¹ Direktiivi 2014/42 artikli 8 lõige 7.

¹² Direktiivi 2014/42 artikli 8 lõige 9.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127